

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและวัตถุประสงค์

สำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของข้อมูลแรงงานนอกระบบ จึงได้ดำเนินการสำรวจแรงงานนอกระบบขึ้นเป็นครั้งแรก ในปี 2548 เพื่อให้มีข้อมูลใช้อย่างต่อเนื่อง โดยได้ดำเนินการสำรวจเป็นประจำทุกปี ซึ่งดำเนินการสำรวจพร้อมกับการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรในไตรมาสที่ 3 เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการใช้ข้อมูลแก่หน่วยงานด้านการวางแผนและกำหนดนโยบาย ในการใช้เป็นฐานข้อมูลเพื่อศึกษาถึงแรงงานนอกระบบ ในการขยายความคุ้มครองและการประกันสังคมให้ครอบคลุมทุกสาขาอาชีพ เพื่อให้ผู้ทำงานนอกระบบได้เข้าถึงการประกันสังคมและความคุ้มครองจากการทำงาน ได้รับความเป็นธรรม มีความมั่นคงจากการทำงาน ซึ่งจะส่งผลให้แรงงานนอกระบบเหล่านี้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

สำหรับการสำรวจแรงงานนอกระบบ ได้ดำเนินการเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับจำนวน และลักษณะต่าง ๆ ของประชากรที่มีงานทำที่ไม่ได้รับความคุ้มครอง และไม่มีหลักประกันทางสังคม และไม่ได้รับความคุ้มครองจากการทำงานตามกฎหมายแรงงาน ซึ่งข้อมูลสำคัญที่ได้จากการสำรวจ ได้แก่

- 1) จำนวนแรงงานที่อยู่ในระบบและนอกระบบ
- 2) ลักษณะทางประชากรและสังคมที่สำคัญของแรงงานในระบบและนอกระบบ เช่น อายุ เพศ การศึกษาที่สำเร็จ อาชีพ และอุตสาหกรรม ชั่วโมงการทำงาน เป็นต้น
- 3) ข้อมูลอื่น ๆ เกี่ยวกับการได้รับบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุจากการทำงาน สิทธิการรักษาพยาบาล และปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำงาน เป็นต้น

2. คัมรวม

ประชากรที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนส่วนบุคคลและครัวเรือนพิเศษ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการในทุกจังหวัดทั่วประเทศ พร้อมกับการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรระหว่างวันที่ 1 – 12 ของเดือนกรกฎาคม - กันยายน 2554 โดยมีครัวเรือนที่ตกเป็นตัวอย่างทั้งสิ้น 79,560 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนตัวอย่างในกรุงเทพมหานคร 4,680 ครัวเรือน ในเขตเทศบาล 45,360 ครัวเรือน และนอกเขตเทศบาล 29,520 ครัวเรือน สำหรับวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือน หรือสมาชิกในครัวเรือนที่ตกเป็นตัวอย่าง โดยพนักงานของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งมีประสบการณ์ในการสำรวจ

4. คำอธิบายศัพท์/แนวคิด/คำจำกัดความ

4.1 แรงงานในระบบ หมายถึง ผู้มีงานทำที่ไม่ได้รับความคุ้มครองและหลักประกันทางสังคมจากการทำงาน ได้แก่

- 1) ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ ของราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค และราชการส่วนท้องถิ่น
- 2) ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ
- 3) ครูใหญ่หรือครูโรงเรียนเอกชนตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน
- 4) ลูกจ้างของรัฐบาลต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ

5) ลูกจ้างที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายแรงงาน

4.2 แรงงานนอกระบบ หมายถึง ผู้มีงานทำที่ไม่ได้รับความคุ้มครอง และไม่มีหลักประกันทางสังคมจากการทำงานเช่นเดียวกับแรงงานในระบบ

4.3 ผู้มีงานทำ หมายถึง บุคคลที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป และในสัปดาห์แห่งการสำรวจ มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- 1) ได้ทำงานตั้งแต่ 1 ชั่วโมงขึ้นไป โดยได้รับค่าจ้าง เงินเดือน ผลกำไร เงินปันผลค่าตอบแทนที่มีลักษณะอย่างอื่นสำหรับผลงานที่ทำเป็นเงินสดหรือสิ่งของ
- 2) ไม่ได้ทำงาน หรือทำงานน้อยกว่า 1 ชั่วโมงแต่เป็นบุคคลที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ (ซึ่งจะถือว่าเป็น **ผู้ที่ปกติมีงานประจำ**)
 - 2.1) ยังได้รับค่าตอบแทน ค่าจ้างหรือ ผลประโยชน์อื่นๆ หรือผลกำไรจากงานหรือ ธุรกิจ ในระหว่างที่ไม่ได้ทำงาน
 - 2.2) ไม่ได้รับค่าตอบแทน ค่าจ้าง หรือ ผลประโยชน์อื่นๆ หรือผลกำไรจากงานหรือธุรกิจในระหว่างที่ไม่ได้ทำงาน แต่ยังมีงานหรือ ธุรกิจที่จะกลับไปทำ
- 3) ทำงานอย่างน้อย 1 ชั่วโมง โดยไม่ ได้รับค่าจ้างในวิสาหกิจ หรือไร่นาเกษตรของหัวหน้าครัวเรือนหรือของสมาชิกในครัวเรือน

4.4 งาน หมายถึง กิจกรรมที่ทำที่มีลักษณะ อย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- 1) กิจกรรมที่ทำแล้วได้รับค่าตอบแทน เป็นเงินหรือสิ่งของ ค่าตอบแทนที่เป็นเงิน อาจจ่ายเป็นรายเดือน รายสัปดาห์ รายวัน หรือ รายชิ้น
- 2) กิจกรรมที่ทำแล้วได้ผลกำไรหรือหวังที่จะได้รับผลกำไร หรือส่วนแบ่งเป็นการตอบแทน
- 3) กิจกรรมที่ทำให้กับธุรกิจของสมาชิกในครัวเรือน โดยไม่ได้รับค่าจ้างหรือผลกำไร ตอบแทนอย่างใด ซึ่งสมาชิกในครัวเรือนที่ประกอบธุรกิจนั้นจะมีสถานภาพการทำงานเป็นประกอบธุรกิจส่วนตัว หรือนายจ้าง

4.5 อาชีพ หมายถึง ประเภทหรือชนิดของงานที่บุคคลนั้นทำอยู่ การจัดจำแนกประเภทอาชีพ ใช้ตาม International Standard Classification of Occupation (ISCO – 08) ขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO)

4.6 อุตสาหกรรม หมายถึง ประเภทของกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ได้ดำเนินการ โดยสถานประกอบการ ที่บุคคลนั้นกำลังทำงานอยู่ หรือประเภทของธุรกิจ ซึ่งบุคคลนั้นได้ดำเนินการ อยู่ในสัปดาห์แห่งการสำรวจ การจัดจำแนกประเภท อุตสาหกรรม ใช้ตาม Thailand Standard Industrial Classification, (TSIC) 2009 ฉบับปรับปรุงโดย สำนักงานสถิติแห่งชาติ

4.7 สถานภาพการทำงาน หมายถึง สถานะของบุคคลที่ทำงานในสถานที่ที่ทำงาน หรือธุรกิจ แบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ

- 1) นายจ้าง หมายถึง ผู้ประกอบธุรกิจของตนเองเพื่อหวังผลกำไร หรือส่วนแบ่ง และได้จ้างบุคคลอื่นมาทำงานในธุรกิจในฐานะลูกจ้าง
- 2) ประกอบธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง หมายถึง ผู้ประกอบธุรกิจของตนเอง โดยลำพังผู้เดียว หรืออาจมีบุคคลอื่นมาร่วมกิจการด้วยเพื่อหวังผลกำไรหรือส่วนแบ่ง และได้จ้างลูกจ้างแต่อาจมีสมาชิกในครัวเรือน หรือ ผู้ฝึกงานมาช่วยทำงานโดยไม่ได้รับค่าจ้าง หรือค่าตอบแทนอย่างอื่นสำหรับงานที่ทำ

3) ช่วยธุรกิจในครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้าง หมายถึง ผู้ที่ช่วยทำงานโดยไม่ได้รับค่าจ้างในไร่นา ไร่นา เลี้ยงสัตว์ หรือในธุรกิจของสมาชิกในครัวเรือน

4) ลูกจ้าง หมายถึง ผู้ที่ทำงานโดยได้รับค่าจ้างเป็น รายเดือน รายสัปดาห์ รายวัน รายชิ้น หรือ เหม่าจ่าย ค่าตอบแทนที่ได้รับจากการทำงาน อาจจะเป็นเงิน หรือสิ่งของ ลูกจ้าง แบ่งออกเป็น 3 ประเภท

- ลูกจ้างรัฐบาล หมายถึง ข้าราชการ พนักงานเทศบาล พนักงานองค์การบริหาร ส่วนจังหวัด เจ้าหน้าที่องค์การระหว่างประเทศ ตลอดจนลูกจ้างประจำ และ ชั่วคราวของรัฐบาล
- ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ หมายถึง ผู้ที่ทำงานให้กับหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ
- ลูกจ้างเอกชน หมายถึง ผู้ที่ทำงานให้กับเอกชน หรือธุรกิจของเอกชน รวมทั้ง ผู้ที่รับจ้างทำงานบ้าน

5) การรวมกลุ่ม หมายถึง กลุ่มคนที่มาร่วมกันทำงานโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพึ่งตนเอง และ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สมาชิกแต่ละคนมีความเท่าเทียมกันในการกำหนดการทำงานทุกขั้นตอนไม่ว่าเป็นการ ลงทุน การขาย งานอื่นๆ ของกิจการที่ทำ ตลอดจนการแบ่งรายได้ ให้แก่ สมาชิกตามที่ตกลงกัน (การรวมกลุ่ม ดังกล่าวอาจ จัดทะเบียนจัดตั้งในรูปของสหกรณ์หรือไม่ก็ได้)

การจัดจำแนกประเภทสถานภาพ การทำงาน ใช้ตาม International Classification of Status in Employment, 1993 (ICSE – 93) ของ องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) มี สถานภาพการทำงาน เพิ่มขึ้นอีก 1 กลุ่ม คือ การรวมกลุ่ม (Member of Producers' Cooperative)

4.8 ชั่วโมงทำงาน หมายถึง จำนวน ชั่วโมงทำงานจริงทั้งหมด ในสัปดาห์แห่งการสำรวจ สำหรับผู้ที่มิงาน ประจำซึ่งไม่ได้ทำงาน ในสัปดาห์แห่งการสำรวจให้บันทึกจำนวนชั่วโมงเป็น 0 ชั่วโมง

4.9 ระดับการศึกษาที่สำเร็จ

ได้จำแนกการศึกษาตามระดับการศึกษาที่สำเร็จ ดังนี้

- 1) ไม่มีการศึกษา หมายถึง บุคคลที่ไม่เคยเข้าศึกษาในโรงเรียน หรือไม่เคยได้รับการศึกษา
- 2) ต่ำกว่าประถมศึกษา หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือชั้นประถม ปีที่ 7 หรือชั้น ม.3 เดิม
- 3) สำเร็จประถมศึกษา หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือชั้นประถม ปีที่ 7 หรือชั้น ม.3 เดิมขึ้นไป แต่ไม่สำเร็จระดับการศึกษาที่สูงกว่า
- 4) สำเร็จมัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ชั้น ม.3 ม.ศ.3 หรือ ม.6 เดิมขึ้นไป แต่ไม่สำเร็จระดับ การศึกษาที่สูงกว่า
- 5) สำเร็จมัธยมศึกษาตอนปลาย
 - 5.1) สายสามัญ หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาประเภทสามัญศึกษาตั้งแต่ชั้น ม.6 ม.ศ.5 หรือ ม.8 เดิมขึ้นไป แต่ไม่สำเร็จระดับการศึกษาที่สูงกว่า
 - 5.2) อาชีวศึกษา หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาประเภทอาชีวศึกษาหรือวิชาชีพที่เรียนต่อ จากระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า โดยมีหลักสูตรไม่เกิน 3 ปี และไม่สำเร็จ ระดับการศึกษาที่สูงกว่า
 - 5.3) วิชาการศึกษา หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาประเภท วิชาการศึกษา (การฝึกหัดครู) ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าขึ้นไป แต่ไม่สำเร็จระดับการศึกษาที่สูงกว่า
- 6) อุดมศึกษา
 - 6.1) สายวิชาการ หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาประเภทสามัญศึกษาหรือสายวิชาการ โดยได้รับวุฒิปริญญาตรีหรือปริญญาตรี โท เอก

- 6.2) สายวิชาชีพ หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาประเภทอาชีวศึกษา หรือ สายวิชาชีพที่ได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หรือเทียบเท่าอนุปริญญา ปริญญาตรี
- 6.3) สายวิชาการศึกษา หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาประเภทวิชา การศึกษา และได้รับประกาศนียบัตรระดับ อนุปริญญา ปริญญาตรี โท เอก
- 7) อาชีวศึกษาระยะสั้น หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาหรือการฝึกอบรม ประเภทอาชีวศึกษาที่มีหลักสูตรไม่เกิน 1 ปี และได้รับประกาศนียบัตรหรือใบรับรองเมื่อสำเร็จ การศึกษาพื่นความรู้ของผู้เข้าเรียนได้กำหนดให้แตกต่างตามวิชาเฉพาะแต่ละอย่างที่เรียน แต่อย่างต่ำต้องจบประณปีที่ 4 หรือเทียบเท่า
- 8) อื่น ๆ หมายถึง บุคคลที่ สำเร็จการศึกษาที่ไม่สามารถเทียบชั้นได้

Chapter 1

Introduction

1. Background and objective

As National Statistical Office (NSO) has realized the importance of informal employment data, the informal employment survey was conducted for the first time in 2005. In order to provide continuous data, the survey has been conducted annually. The survey has usually been conducted along with the labor force survey during the third quarter. The purposes of the survey include to serve information for the requirement of planning agencies and policy makers, as well as to create informal employment database, in order to extend social security coverage for all occupations. As a result, informal employed people will have access to social security and protection from their work. The results of this survey could further contribute for an improvement of their quality of life.

The informal employment survey has been conducted for collecting data about the number and characteristics of the population who are out of the coverage and have no social security as well as not covered by the labor law. The data obtained from the survey include.

- 1) The number of formal and informal employment
- 2) The important demographic and social aspects of formal and informal employment such as age, sex, level of educational attainment, occupation, industry, and hours of work, etc.
- 3) Other data, for instance, informal employed persons who get hurt or accident from work, right to medical treatment and problem from work, etc.

2. Coverage

Population reside in the private and special household.

3. Data collection

The survey, along with the labor force survey which was conducted during the 1st-12th of July-September 2011 was obtained through interviews head or member of households of 4,680 households in the Bangkok, 45,360 households in other municipal areas and 29,520 households in non-municipal areas or a total of 79,560 households throughout the kingdom. Enumerators with previous experience in survey operations were employed in the Bangkok and other provinces (Changwat).

4. Definition

4.1 Formal Employment refers to employed persons who are protected and have social security from work.

- 1) Officer government, permanent employees of central government official, government authority and local government.

- 2) State employees.
- 3) Private school principals or teachers, according to the law schools.
- 4) Employees of foreign governments or international organizations.
- 5) Employees who are protected by labor laws.

4.2 Informal Employment refers to employed persons who are not protected and have no social security from work like formal employment.

4.3 Employed persons are persons, 15 years of age and over who during the survey week,

- 1) Worked for at least one hour for wages/salary, profits, dividends or any other kind of payment, in kind; or
- 2) Did not work at all or worked less than one hour but
 - 2.1) receives wage/salary, profits from business enterprise or farm during the period of absence; or
 - 2.2) not receive wage/salary, profits from business enterprise or farm during the period of absence but had regular jobs or business that they would be return to work.
- 3) Worked for at least one hour without pay in business enterprises or on farms owned or operated by household heads or members.

4.4 Job; A job is defined as any of the following

- 1) Work for cash wages, salaries or for pay "in kind," or
- 2) Work for profit on own farm or in own or partly own business, or
- 3) Work without pay or profit on a farm or in a business owned or operated by the head or any member of the household.

4.5 Occupation refers to the kind of work performed by a person at his job. Most persons generally hold only one job. For a person having more than one job, only the job at which he worked for the greater number of hours during the survey week was recorded. If the number of working hours for each job was exactly the same, the job which gave him the higher income was recorded. If the number of working hours and the income earned from each job were the same, the job for which he had preference was recorded. If the respondent could not give his preference, the job at which he had been working for the longest time was the one recorded.

The survey used the classification which was suitable to Thailand's occupation based on International Standard Classification of Occupation (ISCO-08) of the International Labor Organization (ILO).

4.6 Industry; The term "industry" as herein used refers to the nature of economic activity undertaken in the establishment in which a person worked or the nature of business in which he was engaged during the survey week. If a person had more than one job, the industry corresponding to the occupation recorded was asked.

The survey used the classification which was suitable to Thailand's industry based on Thailand Standard Industrial Classification, (TSIC) 2009 revised by National Statistical Office.

4.7 Work status refers to the status of person's occupation in the survey week. Work status was classified as follows

- 1) An employer is defined as a person who operates his own enterprise for profit or dividends and hires one or more employees in his enterprise.
- 2) An own account worker is a person who operated an enterprise on his own account or jointly with others in the form of a partnership either for profit or dividends but without engaging any employees.
- 3) An unpaid family worker is a person who works without pay on a farm or in a business enterprise owned or operated by the household head or any other member.
- 4) A government employee is defined as a person who works for pay in a government agency or government enterprise. Included in this category, therefore are civil servants, police, enterprise owned and operated by an employer.
- 5) A private employee is a person who works for pay a non-governmental municipal officers, and employees or government enterprises.
- 6) A member of a producers' cooperative is a person who hold a "self-employment" job in a cooperative producing goods and services, in which each member takes part on an equal footing with other members in determining the organization of production, sales and/or other work of the establishment, the investments and the distribution of the proceeds of the establishment amongst their members.

Since January 2001, the survey used the International Classification of Status in Employment, 1993 (ICSE-93) of the International Labor Organization (ILO) which add one more status to those used in the previous year, that is a member of a producers' cooperative.

4.8 Hours worked mean hours actually worked during the survey week. For a person holding more than one job, his hours worked would be the sum total of hours worked on all jobs. For a person who had a regular job but was not at work during the survey week, the hours worked would be recorded zero.

4.9 Level of educational attainment

Educational levels are classified as follows:

1. **None** means all persons who have never attended school or had no education.
2. **Less than elementary** means all persons who have completed a grade lower than Pratom 6 (or formerly Pratom 7 or Matayom 3).
3. **Elementary level** means all persons who have completed Pratom 6 (or formerly Pratom 7 or Matayom 3) or higher but not lower secondary level.
4. **Lower secondary level** means all persons who have completed Matayom 3 (formerly Matayom 3 or Matayom 6) or higher but not upper secondary level.

5. Upper secondary level

5.1 Academic means all persons who completed Matayom 6 (formerly Matayom 5 or Matayom 8) in general education schools or completed higher but not higher level.

5.2 Vocational and technical means all persons who have completed a lower secondary and have then completed the three year course required for this level in vocational and technical colleges or completed higher but not higher level.

5.3 Teacher training means all persons who have completed the teacher training course and receiving a certificate equivalent to upper secondary level or completed higher but not higher level.

6. Higher level

6.1 Academic means all persons who completed a course receiving academic diploma, bachelor, master and doctoral degree level.

6.2 Higher technical education means all persons who completed vocational or technical education, and receiving vocational diploma and the degree of bachelor.

6.3 Teacher training means all persons who completed a course receiving educational diploma, bachelor, master and doctoral degree level.

7. Short course vocational training means all persons who have completed a vocational course of less than twelve months duration and have received a certificate or other document certifying completion of such a course. The educational requirements for persons taking such courses vary, but the minimum requirements are completion of at least grade 4 (Pratom 4) or the equivalent.

8. Other means all persons who have completed types of education other than the aforementioned.